

เตน โข ปน สมเยน พิมพิสารโร จ ปเสนทิโกศล จ อญญมญญํ ภคินีปัตติกา โหนติ ฯ

ก็ โดยสมัย นั้นแล อ. พระเจ้าพิมพิสารด้วย อ. พระเจ้าปเสนทิโกศลด้วย เป็นพระสวามีของพระภคินี ย่อมเป็น
กะกันและกัน ฯ

อถกทิวสํ โกศลราชา จินฺตสิ “พิมพิสารสฺส วิชิตะ ปญจ อมิตโมคา มหาปุณฺณมา วสนฺติ, มยฺหํ วิชิตะ เอโกปิ
ตาทิสํ นตฺติ; ยนฺนุนาหํ พิมพิสารสฺส สฺนฺติกํ คนฺตฺวา เอกํ มหาปุณฺณํ ยาเจยฺยนฺติ ฯ

ครั้งนั้น ในวันหนึ่ง อ. พระราชาผู้เป็นใหญ่ในแว่นแคว้นชื่อว่าโกศล ทรงดำริแล้ว ว่า “(อ. ชน ท.) ผู้มีบุญมาก ผู้มีโศคะ
อันบุคคลนับไม่ได้แล้ว ทำ ย่อมอยู่ ในแว่นแคว้น ของพระเจ้าพิมพิสาร, (อ. ชน) ผู้เช่นนั้น แม้นคนหนึ่ง ย่อมไม่มี ในแว่น
แคว้น ของเรา, กระไรหนอ อ. เรา ไปแล้ว สู่สำนัก ของพระเจ้าพิมพิสาร พึงขอ (ซึ่งชน) ผู้มีบุญมาก คนหนึ่ง” ดังนี้ ฯ

โส ตตฺถ คนฺตฺวา รมฺยา กตปฏิสฺสณาริ “กัการณา อาคโตสฺสิติ ปุญฺโজ “ตุมาหาํ วิชิตะ ปญจ อมิตโมคา
มหาปุณฺณมา วสนฺติ, ตโต เอกํ คเหตุวา คมิสฺสํมิตฺติ อาคโตมฺหิ, เตสฺส เม เอกํ เทธาติ อาห ฯ

(อ. พระเจ้าปเสนทิโกศล) นั้น เสด็จไปแล้ว (ในพระนคร) นั้น ผู้มีปฏิสันถารอันพระราชา ทรงกระทำแล้ว ผู้ (อันพระราชา)
ตรัสถามแล้ว ว่า “(อ. พระองค์) เป็นผู้เสด็จมาแล้ว เพราะเหตุอะไร ย่อมเป็น” ดังนี้ ตรัสแล้ว ว่า “(อ. หม่อมฉัน) เป็นผู้
มาแล้ว (ด้วยอันคิด) ว่า ‘(อ. ชน ท.) ผู้มีบุญมาก ผู้มีโศคะอันบุคคลนับไม่ได้แล้ว ทำ ย่อมอยู่ ในแว่นแคว้น ของพระองค์,
(อ. หม่อมฉัน) พาเอาแล้ว (ซึ่งชน) คนหนึ่ง (จากชนห้า) นั้น จักไป’ ดังนี้ ย่อมเป็น, (อ. พระองค์) ขอจงพระราชทาน
ซึ่ง - (ในชน ท. ห้า) เหล่านั้นหนา - (ชน) คนหนึ่ง แก่หม่อมฉัน” ดังนี้ ฯ

“มหากุลานิ อมฺเหติ จาเลตุํ น สกฺกาติ ฯ

(อ. พระเจ้าพิมพิสาร ตรัสแล้ว) ว่า “อันหม่อมฉัน ท. ไม่อาจ เพื่ออันยังตระกูลใหญ่ ท. ให้ห้วนไหว” ดังนี้ ฯ

“อหํ อลฺหฺตา น คมิสฺสํมิตฺติ ฯ

(อ. พระเจ้าปเสนทิโกศล ตรัสแล้ว) ว่า “อ. หม่อมฉัน ไม่ได้แล้ว จักไม่ไป” ดังนี้ ฯ

ราชา อมฺจเจหิ สทฺธิ มนฺตตฺวา “โชติยาทึนํ มหากุลานํ จาลนํ นาม ปจฺวิยา จาลนสทฺธิ, เมณฺฑกมฺหาเสฏฺฐิสุสฺส
ปุตฺโต ธนญฺชยเสฏฺฐิ นาม อตฺถิ, เตน สทฺธิ มนฺตตฺวา ปฏฺวิจณํ เต ทสฺสํมิตฺติ วตฺวา ตํ ปกฺโกสาเปตฺวา “ตาท
โกศลราชา ‘เอกํ ธนเสฏฺฐิ คเหตุวา คมิสฺสํมิตฺติ วตฺติ, ตวํ เตน สทฺธิ คจฺฉาหิติ ฯ

อ. พระราชา ทรงปรึกษาแล้ว กับ ด้วยอำมาตย์ ท. ตรัสแล้ว ว่า “ชื่อ อ. อันยังตระกูลใหญ่ ท. มีตระกูลชื่อว่าโชติยะเป็น
ต้น ให้ห้วนไหว เป็นเช่นกับด้วยอันยังแผ่นดินให้ห้วนไหว (ย่อมเป็น), ชื่อ อ. เศรษฐีชื่อว่าธนุชัย ผู้เป็นบุตร ของมหา
เศรษฐีชื่อว่าเมณฑกะ มีอยู่, (อ. หม่อมฉัน) ปรึกษาแล้ว กับ (ด้วยเศรษฐีชื่อว่าธนุชัย) นั้นเที่ยว จักถวาย ซึ่งคำตอบ
แก่พระองค์” ดังนี้ (ทรงยังราชบุรุษ) ให้เรียกมาแล้ว (ซึ่งเศรษฐีชื่อว่าธนุชัย) นั้น (ตรัสแล้ว) ว่า “ดูก่อนพ่อ อ. พระราชา
ผู้เป็นใหญ่ในแว่นแคว้นชื่อว่าโกศล ย่อมตรัสว่า ‘(อ. หม่อมฉัน) พาเอาแล้ว ซึ่งเศรษฐีผู้มีทรัพย์ คนหนึ่ง จักไป’ ดังนี้,
อ. ท่าน จงไป กับ (ด้วยพระราชา) นั้น” ดังนี้ ฯ

“ตมฺเหสุ ปิณฺณเตสุ, คมฺิสฺสามิ เทวติ ๑

(อ. เศรษฐีชื่อว่าชนัญชัย กราบทูลแล้ว) ว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้สมมติเทพ ครั้นเมื่อพระองค์ ทรงส่งไปอยู่, (อ. ข้าพระองค์) จักไป” ดังนี้ ๑

“เตนฺหิ ปริวจฺณํ กตฺวา คจฺฉ ตาตติ ๑

(อ. พระเจ้าพิมพิสาร ตรัสแล้ว) ว่า “ดูก่อนพ่อ ถ้าอย่างนั้น (อ. ท่าน) กระทำแล้ว ซึ่งการตระเตรียม จงไป” ดังนี้ ๑

โส อตฺตโน กตฺตพฺพตฺตํ อกาลิ ๑

(อ. เศรษฐี) นั้น ได้กระทำแล้ว (ซึ่งกิจ) อันควรแล้วแก่กิจอันตนพึงกระทำ ของตน ๑

ราชาปิสฺส มหนฺตํ สกฺการํ กตฺวา “อิมํ อาทาย คจฺฉตฺติ ปเสนฺทิกอสฺสราชนํ อโยเชลิ ๑

แม้อ. พระราชา ทรงกระทำแล้ว ซึ่งสักการะ อันใหญ่ (แก่เศรษฐี) นั้น ทรงส่งไปแล้ว ซึ่งพระราชาพระนามว่าปเสนทิโกศล (ด้วยพระดำรัส) ว่า “(อ. พระองค์) ทรงพาเอาแล้ว (ซึ่งเศรษฐี) นี้ ขอจงเสด็จไป” ดังนี้ ๑

โส ตํ อาทาย สพฺพตฺถ เอรตฺตติวาเสน คจฺฉนฺโต เอกํ ฆาสุกฺกฺขณํ ปตฺวา นิวาสํ คณฺหิ ๑

(อ. พระราชา) นั้น ทรงพาเอาแล้ว (ซึ่งเศรษฐี) นั้น เสด็จไปอยู่ โดยการประทับอยู่ลี้नราตรีหนึ่ง (ในที่) ทั้งปวง เสด็จถึง แล้ว ซึ่งที่อันสำราญ แห่งหนึ่ง ทรงถือเอาแล้ว ซึ่งการพักผ่อน ๑

อถ นํ ฅนฺชยเสฏฺฐิ ปุจฺฉิ “อิทํ กสฺส วิชิตฺนติ ๑

ครั้งนั้น อ. เศรษฐีชื่อว่าชนัญชัย ทูลถามแล้ว (ซึ่งพระราชา) นั้น ว่า “(อ. แวนแคว้น) นี้ เป็นแวนแคว้น ของใคร (ย่อมเป็น)” ดังนี้ ๑

“มยฺหํ เสฏฺฐิติ ๑

(อ. พระราชา ตรัสแล้ว) ว่า “ดูก่อนเศรษฐี (อ. แวนแคว้น) นี้ เป็นแวนแคว้น ของเรา (ย่อมเป็น)” ดังนี้ ๑

“กิวฺทฺโร อิตฺถ สวตฺถิติ ๑

(อ. เศรษฐี ทูลถามแล้ว) ว่า “อ. พระนครชื่อว่าสวตถิ (มีอยู่) ไกลเพียงไร (แต่ที่) นี้” ดังนี้ ๑

(P48) “สตุตฺตโยชนมตฺถเกติ ๑

(อ. พระราชา ตรัสแล้ว) ว่า “(อ. พระนครชื่อว่าสวตถิ มีอยู่) ในที่สุดแห่งโยชนเจ็ด” ดังนี้ ๑

“อนฺโตนครํ สมฺพาธํ, อมฺหากํ ปริชฺโน มหนฺโต, สเจ โรเจจ, อิวฺ วเสยฺยาม เทวติ ๑

(อ. เศรษฐี กราบทูลแล้ว) ว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้สมมติเทพ อ. ภายในแห่งพระนคร เป็นสถานที่คับแคบ (ย่อมเป็น), อ. ชน ผู้เป็นบริวาร ของข้าพระองค์ ท. เป็นหมู่ใหญ่ (ย่อมเป็น), ถ้าว่า (อ. พระองค์) ย่อมพอพระทัยไซ้, (อ. ข้าพระองค์ ท.) พึงอยู่ (ในที่) นี้แน่นทึบ” ดังนี้ ๑

ราชา “สาธติ สมปฏิจจิตวา ตสฺมี จาเน นคร มาเปตฺวา ตสฺส ทตฺวา อคมาลี ฯ

อ. พระราชา ทรงรับพร้อมเฉพาะแล้ว ว่า “อ. ดีละ” ดังนี้ ทรงให้สร้างแล้ว ซึ่งพระนคร ในที่ นั้น พระราชทานแล้ว (แก่เศรษฐี) นั้น ได้เสด็จไปแล้ว ฯ

ตสฺมี ปเทเส สายํ วสนฺนุจฺจนสฺส คหิตตฺตา นครสฺส “สาเกตนฺตฺว นามํ อโหสิ ฯ

(อ. คำ) ว่า “สาเกต” ดังนี้นั้นเที่ยว เป็นชื่อ ของพระนคร ได้เป็นแล้ว เพราะความที่แห่งที่เป็นที่อยู่ ในประเทศ นั้น เป็นที่ (อันเศรษฐี) ถือเอาแล้ว ในเวลาเย็น ฯ

สวตฺถิมปิ โข มิคเรณฺณฺส ปุตฺโต ปุณณวคฺคณณมาโร นาม วยฺยปฺตฺโต อโหสิ ฯ

ชื่อ อ. กุมารชื่อว่าปุณณวคคณณะ ผู้เป็นบุตร ของเศรษฐีชื่อว่ามิคาระ แม้นพระนครชื่อว่าสาวัตถีแล เป็นผู้ถึงแล้วซึ่งวัย ได้เป็นแล้ว ฯ

อถ น มาตาปิตโร วทิสฺส “ตาท ตว รุจฺจนฺจฺจาเน เอกํ ทาริกํ อุปชาเรหิตี ฯ

ครั้งนั้น อ. มารดาและบิดา ท. กล่าวแล้ว (กะกุมารชื่อว่าปุณณวคคณณะ) นั้น ว่า “ดูก่อนพ่อ (อ. เจ้า) จงใคร่ครวญ ซึ่งเด็กหญิง คนหนึ่ง ในที่ที่เป็นที่พอใจ ของเจ้า” ดังนี้ ฯ

“มยฺหํ เอวรูปาย ภริยาย กิจจํ นตฺถิตี ฯ

(อ. กุมารชื่อว่าปุณณวคคณณะ กล่าวแล้ว) ว่า “อ. กิจ ด้วยภรรยา ผู้มีอย่างนี้เป็นรูป ย่อมไม่มี แก่กระผม” ดังนี้ ฯ

“ปุตฺต มา เอวํ กริ, กุลํ นาม อปุตฺตํ น ติฏฺฐตฺติ ฯ

(อ. มารดาและบิดา ท. กล่าวแล้ว) ว่า “ดูก่อนบุตร (อ. เจ้า) อย่ากระทำให้แล้ว อย่างนี้, ชื่อ อ. ตระกูล อันมีบุตรหาได้ ย่อมไม่ตั้งอยู่” ดังนี้ ฯ

โส ปุณฺปนํ รุจฺจมาโน “เตนหิ ปญฺจกฺลฺยาณสมฺมณฺหาตํ ทาริกํ ลภมาโน ตุมหากํ วจนํ กริสฺสามิตี อาห ฯ

(อ. กุมารชื่อว่าปุณณวคคณณะ) นั้น ผู้ (อันมารดาและบิดา ท.) กล่าวอยู่ บ่อย ๆ กล่าวแล้ว ว่า “ถ้าอย่างนั้น (อ. กระผม) เมื่อได้ ซึ่งเด็กหญิง ผู้มาตามพร้อมแล้วด้วยความงามห้า จักกระทำ ซึ่งคำ ของท่าน ท.” ดังนี้ ฯ

“กานิ ปเนตานิ ปญฺจ กฺลฺยาณานิ นาม ตาตาติ ฯ

(อ. มารดาและบิดา ท. ถามแล้ว) ว่า “ดูก่อนพ่อ ก็ ชื่อ อ. ความงาม ท. ห้า เหล่านั้น เหล่าไหน” ดังนี้ ฯ

“เกสฺสกลฺยาณํ มสฺสกลฺยาณํ อฏฺฐกฺกฺลฺยาณํ จวิกฺลฺยาณํ วยฺยกลฺยาณนฺติ ฯ

(อ. กุมารชื่อว่าปุณณวคคณณะ กล่าวแล้ว) ว่า “(อ. ความงาม ท. ห้า) คือ อ. ความงามแห่งผม คือ อ. ความงามแห่งเนื้อ คือ อ. ความงามแห่งกระดูก คือ อ. ความงามแห่งผิว คือ อ. ความงามแห่งวัย” ดังนี้ ฯ

มหาปุณณาย หิ อติธยา เกสา โมรกลาปสทิส หุตวา มุณจิตวา วิสสุจจา นิवासนตัม ปหริตวา นีวตติตวา อุทฺธคคา ตัญญุนติ, อิหิ เกสกลยาณํ นาม ฯ

จริงอยู่ อ. ผม ท. ของหญิง ผู้มีบุญมาก เป็นเช่นกับด้วยกำทางแห่งนกยูง เป็น อัน (อันหญิง นั้น) ปล่อยสยายแล้ว กระทบแล้ว ซึ่งชายแห่งผ้าเป็นเครื่องนุ่ง กลับแล้ว เป็นอวัยวะมีปลายในเบื้องบน (เป็น) ย่อมตั้งอยู่ ฯ (อ. ความงาม) นี้ ชื่อว่า ความงามแห่งผม ฯ

ทนต์วารณํ พิมพพลสทิสํ วรรณสมปนฺนํ สมํ สฺมุสฺสสิตํ โหติ, อิหิ มํสกลยาณํ นาม ฯ

(อ. เนื้อ) เป็นเครื่องปกปิดซึ่งฟัน เป็นเช่นกับด้วยพลแห่งตำลึง เป็นอวัยวะถึงพร้อมแล้วด้วยสี เป็นอวัยวะเสมอ เป็นอวัยวะสนิทดีแล้ว ย่อมเป็น, (อ. ความงาม) นี้ ชื่อว่า ความงามแห่งเนื้อ ฯ

ทนต์ตา สุกกา สมา อวิรา อุตฺสาเปตฺวา จปิตฺวชิรปฺนตี วีย สฺมุจฺจินฺนสงฺขปฺนตี วีย จ โสภนฺติ, อิหิ อญฺจิกกลยาณํ นาม ฯ

อ. ฟัน ท. อันขาว อันเสมอ อันมีช่องหาไม้ได้ ย่อมงาม รวากะ อ. ระเบียบแห่งเพชร (อันบุคคล) ให้ยกขึ้นแล้วตั้งไว้แล้ว (ด้วย) รวากะ อ. ระเบียบแห่งสังข์ (อันบุคคล) ตัดดีแล้วด้วย, (อ. ความงาม) นี้ ชื่อว่า ความงามแห่งกระดูก ฯ

กาฬิยา วรรณกาทีหิ อวลิตโตเอว จวิณฺณํ สนิทํ นิลุปฺพลทามสทิสํ โหติ, โอทาตาย กณฺณการูปฺพลทามสทิสํ โหติ, อิหิ จวิกกลยาณํ (P49) นาม ฯ

อ. สีแห่งผิว ของหญิงดำ อัน (อันมลทิน ท.) มีไฟเป็นต้น ไม่แปดเปื้อนแล้วนั้นเทียว เป็นอวัยวะสนิท เป็นเช่นกับด้วย พวงแห่งดอกอุบลเขียว ย่อมเป็น, (อ. สีแห่งผิว) ของหญิงขาว เป็นเช่นกับด้วยพวงแห่งดอกกระดังงา ย่อมเป็น, (อ. ความงาม) นี้ ชื่อว่า ความงามแห่งผิว ฯ

ทสฺสขตฺตํ วิชาตาปี โข ปน สกึ วิชาตา วีย อวิคตโยพฺพนว โหติ, อิหิ วยกลยาณํ นามาติ ฯ

ก็ (อ. หญิง) แม้ผู้คลอดแล้วสิ้นสิบครั้งแล เป็นผู้มีความเป็นแห่งสาวอันไม่ไปปราศแล้วเทียว๒ ย่อมเป็น รวากะ (อ. หญิง) ผู้คลอดแล้ว คราวเดียว, (อ. ความงาม) นี้ ชื่อว่า ความงามแห่งวัย ดังนี้แล ฯ